

Läroarutbildningen
Examensarbete
Hösten 2004

**UNGDOMARS VAL AV GYMNASIEPROGRAM
- en studie av motiv och inställning hos elever
på omvårdnadsprogrammet**

**Handledare:
Helén Persson**

**Författare:
Anna Sjölin**

UNGDOMARS VAL AV GYMNASIEPROGRAM

- en studie av motiv och inställning hos elever på omvårdnadsprogrammet

Abstract

Min avsikt med den här uppsatsen är att undersöka vilka motiv och vilken inställning som ligger bakom valet av gymnasieprogram i årskurs nio, mer specifikt omvårdnadsprogrammet. Jag vill också ta reda på vilken information som har haft mest betydelse för eleverna vid valet samt undersöka vilka framtidsplaner eleverna har.

De metoder jag har använt i min undersökning är kvalitativ och kvantitativ metod. Data samlades in från elever i årskurs ett, i tre klasser från olika skolor i södra Sverige. Resultatet har sedan sammanställts och jämförts med tidigare teorier och undersökningar inom samma ämnesområde. Mitt resultat visade att en stor del av eleverna är osäkra när de väljer utbildning i nian. Eleverna tror att valet av gymnasieutbildning ger en bra grund för fortsatta studier och/eller yrke. Att omvårdnadsprogrammet är praktiskt inriktat har stor betydelse. Flera anger att de inte är förtjusta i kärnämnen. En del elever har uppfattningen att deras utbildning är slapp, och verkar söka programmet just på grund av detta. Endast några få kan tänka sig att jobba som undersköterska.

Vidare forskning utifrån denna uppsats bör peka dels mot att utreda hur skolor skapar en yrkesidentitet på yrkesinriktade gymnasieprogram, men dels också på elevernas "statusuppfattning" av sin egen utbildning.

Ämnesord: gymnasieskola, studerande, val, omvårdnadsprogrammet, motiv, inställning

INNEHÅLL

FÖRORD	6
1 INLEDNING	7
1.1 Bakgrund	7
1.2 Syfte	7
1.3 Relevans	8
1.4 Avgränsning	8
2 KUNSKAPSLÄGET	9
2.1 Styrdokumentet	9
2.2 Tidigare forskning kring gymnasiet	10
2.3 Tidigare forskning kring yrkesförberedande program	12
2.4 Tidigare forskning kring omvårdnadsprogrammet	14
3 PROBLEMPRECISERING	15
4 METOD	15
4.1 Teoretiska och metodologiska utgångspunkter	15
4.2 Urval	16
5 UPPLÄGGNING OCH GENOMFÖRANDE	16
5.1 Undersökningens genomförande	16
5.2 Undersökningsgrupp	17
5.3 Enkätens utformning	17
5.4 Intervjuerna	18
5.5 Bortfall	19
5.6 Etiska överväganden	19
6 RESULTAT	20
6.1 Enkätresultat	20
6.1.1 Val av gymnasieutbildning	20

6.1.2 Viktiga faktorer inför valet till gymnasiet.....	21
6.1.3 Valet av omvårdnadsprogrammet.....	21
6.1.4 Viktiga faktorer inför valet av omvårdnadsprogrammet.....	22
6.1.5 Information som har haft betydelse inför valet till gymnasiet.....	22
6.1.6 Framtidsplaner.....	23
6.2 Intervjuresultat.....	23
6.2.1 Viktiga faktorer inför valet till gymnasiet.....	23
6.2.2 Viktiga faktorer inför valet av omvårdnadsprogrammet.....	24
6.2.3 Framtidsplaner.....	25
7 DISKUSSION.....	25
7.1 Metoddiskussion.....	25
7.2 Resultatdiskussion.....	26
7.3 Egna synpunkter.....	28
8 SLUTSATS.....	29
9 SAMMANFATTNING.....	30
10 REFERENSER.....	32
10.1 Styrdokument.....	32
10.2 Litteratur.....	32
BILAGOR	
Enkätformulär.....	Bilaga 1
Intervjufrågor.....	Bilaga 2
Enkätresultat.....	Bilaga 3
Intervjuresultat.....	Bilaga 4

FÖRORD

När han färdades gatan fram gjorde han det långsamt men säkert. För varje steg ett andetag och för varje andetag ett tag med kvasten. Steg – andetag – tag med kvasten. Steg – andetag – tag med kvasten. Då och då kunde han också bli stående litet och titta fundersamt rakt framför sig. Och sedan fortsatte han igen – steg – andetag – steg med kvasten.

Medan han vandrade framåt på det viset, med en smutsig gata framför sig och en ren bakom, kom det för honom många stora tankar. Men det var tankar utan ord, tankar som var lika svåra att föra vidare till någon annan, som en bestämd doft, som man just erinrats sig, eller en färg man har drömt om. Men när han efter arbetet satt hos Momo brukade han förklara sina stora tankar. Och genom att hon lyssnade på sitt särskilda sätt löstes hans tungas band och han fann de rätta orden.

”Du förstår, Momo”, kunde han till exempel säga, ”att så här är det. Ofta kan man ha en väldigt lång gata framför sig. Då tänker man att det är allt förfärligt lång, den klarar man aldrig, tänker man”.

Han satt tyst litet och såg framför sig, och fortsatte sedan: ”Och då börjar man skynda på. Och man skyndar sig mer och mer. Men varenda gång man tittar upp, ser man att det som fortfarande är kvar inte alls blir mindre. Och man anstränger sig ännu mer, man får ångest och till slut har man alldeles tappat andan och orkar inte mera. Och gatan ligger fortfarande kvar framför en. Så får man bara inte göra”.

Han funderade litet igen. Och sedan fortsatte han: ”Man får aldrig tänka på hela gatan samtidigt, förstår du. Man måste nöja sig med att tänka på nästa steg, på nästa andetag, på nästa tag med kvasten. Hela tiden bara på nästa”.

Och återigen satt han tyst litet, och tillade sedan:

”Men då blir det roligt, för det är viktig att man utför sin uppgift väl. Det är så det ska vara”.

Sedan kom en lång paus, och så fortsatte han: ”Så märker man plötsligt att man faktiskt har sopat hela gatan, steg för steg. Man har inte ens märkt hur det har gått till, och är inte andfådd alls”. Och där nickade han lätt och sade avslutningsvis: ”Det är viktigt”.

(Ur Momo eller kampen om tiden, Ende 1980)

Jag vill rikta ett stort tack till de medverkande eleverna vid gymnasieskolorna. Utan ert intresse att vilja delta i både enkätundersökningar och intervjuer hade uppsatsen inte blivit av. Jag vill också tacka skolledning och inblandad personal för vänligt bemötande och välvilja att ställa upp. Slutligen är jag väldigt tacksam för min handledares kritiska och konstruktiva kommentarer som har hjälpt mig framåt i arbetet med uppsatsen.

Lund den 3 januari 2005

Anna Sjölin

1 INLEDNING

1.1 Bakgrund

I samband med gymnasiereformen i början på 1990-talet blev alla program på gymnasiet treåriga. Gymnasieskolan fick en ny inriktning, och en skola för alla med en gemensam kunskapsbas skulle skapas. Resultatet har visat att gymnasieskolan har blivit allt mer studieförberedande och att många yrkesförberedande program, framförallt i storstäderna, har avvecklats (Statens offentliga utredningar, 2002 s. 115f).

I skolan idag finns det en tydlig uppdelning mellan praktiska och teoretiska ämnen, samt praktiska och teoretiska program. Det finns också en tendens i samhället att ungdomar måste plugga vidare. Även om gymnasieskolan inte är en obligatorisk skolform, väljer idag 98% av niondeklassarna att gå på gymnasiet. En anledning kan vara att det inte finns någon arbetsmarknad för den som slutat grundskolan, och knappt ens för den som går ut ett gymnasieprogram med en teoretisk inriktning. Ungdomarna inser att en gymnasieutbildning inte längre är en garanti utan en förutsättning för att få jobb i framtiden (Statens offentliga utredningar, 1997 s. 27f).

En anledning till mitt ämnesval är de gymnasieelever som jag har mött under de sju år jag har jobbat inom äldreomsorgen. Jag har flera gånger förundrats över hur många elever som kommer ut på sin praktik utan minsta intresse för att vilja lära sig mer om det yrke som de utbildar sig till. En av dessa elever har jag idag ganska god kontakt med. Hon förklarar sitt val till att bli undersköterska som en kombination mellan lättja och dåligt självförtroende. Hon menar att hon under sin högstadietid gått i en väldigt studiemotiverad klass och därmed inte orkade tävla om betygen. I förlängningen fick hon sämre betyg än sina klasskamrater, och inbillade sig att hon var för dum för att gå på ett teoretiskt program.

1.2 Syfte

Min hypotes är att flertalet ungdomar söker sig till yrkesförberedande gymnasieprogram av andra skäl än ett intresse för den yrkesutbildning de får. Genom att välja ett praktiskt program framför ett teoretiskt utbildar sig eleven till

ett specifikt yrke, och behöver därför inte läsa vidare efter gymnasiet. Jag tror att andra faktorer som skoltrötthet men också osäkerhet och kompistryck spelar en viktig roll i valet av gymnasieprogram. Överlag tror jag också att många ungdomar har stora problem att välja program till gymnasiet. Detta antar jag är ett resultat av att vi lever i en tid som kännetecknas av en snabb förändringstakt, och att de är i en ålder då de försöker hitta sin egen identitet.

Mitt syfte med den här uppsatsen är att utreda vilka motiv och vilken inställning ungdomar i årskurs ett på omvårdnadsprogrammet har till sitt val av gymnasieprogram samt att få överblick på hur ser de på sin yrkesutbildning och sin framtid.

1.3 Relevans

Jag tror att resultatet av min undersökning kommer att visa att flertalet gymnasister söker sig till omvårdnadsprogrammet av andra skäl än ett stort intresse för yrket. Min förhoppning är att detta går att förändra. Kortsiktigt handlar det om att låta skolans personal, från studievägledaren och kuratorn, till oss lärare, att ge klar och tydlig information till högstadielärover samt gymnasieelever. Det handlar även om låta eleverna i ett tidigt skede få komma i kontakt med olika typer av yrken, det vill säga att försöka konkretisera det framtida arbetslivet mer i skolan. Mer långsiktigt tror jag att det ideala hade varit att låta alla elever på gymnasiet läsa samma kurser de första åren, för att i ett senare skede välja mer specialinriktade kurser.

1.4 Avgränsning

Jag har valt att endast studera ett nationellt program på gymnasiet, nämligen omvårdnadsprogrammet. Detta först och främst för att det inom flera yrkesförberedande program krävs en viss lärlingsperiod innan eleven kan börja jobba, vilket i så fall skulle omkullkasta min hypotes om att studietrötthet är en viktig faktor. Så är inte fallet på omvårdnadsprogrammet, där den som tar examen har möjlighet att börja jobba som undersköterska direkt efter gymnasiet. Ett annat skäl till mitt val är att jag också har tillfälle att ta in mina egna erfarenheter från vården genom denna tydliga avgränsning.

I min undersökning kommer jag enbart att undersöka elever i årskurs ett, på grund av att de fortfarande har sitt val från högstadiet relativt nära. Min förhoppning är att eleverna minns eventuella kval de haft samt vad/vem som har haft inverkan vid valet. Jag har begränsat studiens omfattning till tre gymnasieskolor på grund av tidsfaktorer.

2 KUNSKAPSLÄGET

2.1 Styrdokument

Styrdokumentet beskriver lärarens uppdrag. De nationella styrdokumentet är skollagen, läroplanen, programmålen och kursplanerna. I Utbildningsdepartementets "Läroplan för det obligatoriska skolväsendet" (Hädanefter förkortat Lpo 94) samt i "Läroplanen för de frivilliga skolformerna" (Hädanefter förkortat Lpf 94) står tydligt de mål och riktlinjer som skolans intressenter ska arbeta efter vad det gäller att utbilda elever i skolan. Det jag kommer att titta närmare på är hur båda förhåller sig till att förmedla information om framtida yrkes- och arbetsliv.

Den stora skillnaden emellan är att Lpf 94 formulerar mer konkret att skolan bör arbeta för att förbereda eleverna på livet efter skolan än vad Lpo 94 gör. I den förra betonas detta bland annat i följande punkter:

Skolan ska sträva efter ett bra samarbete med arbetslivet, vilket är viktigt för all gymnasial utbildning men av avgörande betydelse för den yrkesförberedande utbildningens kvalitet.

Gymnasieskolan ska med den obligatoriska skolan som grund fördjupa och utveckla elevens kunskaper som förberedelse för yrkesverksamhet och studier vid universitet och högskola.

I Lpo 94 står det visserligen att läraren bör verka för att utveckla kontakter med såväl kultur- som arbetsliv, men det är däremot i första hand studievägledarens roll att arbeta med att: "[i]nformera och vägleda eleven inför den fortsatta utbildningen och yrkesinriktningen" samt att "[v]ära stöd till övriga personalens studie- yrkesrelaterade insatser".

Med stöd i Lpf 94 ska skolan och all personal verka för att förbereda eleverna för både kommande arbetsliv och studier. Enligt Lpo 94 är det i första hand är studievägledarens ansvar.

Enligt de styrdokument som mer utförligt beskriver just omvårdnadsprogrammet, står det att gymnasieutbildningen syftar till att ge grundläggande kunskaper om hälso- och sjukvård samt vård och omsorg inför såväl arbetsliv som vidare studier. Den arbetsplatsförlagda utbildningen utgör därför en viktig del av utbildningen. Inom omvårdnadsprogrammet är det möjligt att välja mer lokala inriktningar för den som vill läsa in speciell kompetens utöver yrkesutbildningen, något som behövs för att bli behörig till flertalet högskoleutbildningar (Omvårdnadsprogrammet [www]. Hämtat från <<http://www.skolverket.se>> 13/11 2004).

2.2 Tidigare forskning kring val till gymnasiet

I en undersökning som gjordes för några år sedan av Ola Nilsson på lärarhögskolan i Stockholm, diskuteras problemet med att skolan har svårt att tillgodose utbildningsutbudet i linje med elevernas förstahandsval. En anledning till detta är att elevernas val av studieväg är så skiftande från år till år att det har försvårat för många kommuner att lägga upp en långsiktig utbildningsstrategi. Det sker på grund av många omval och stora skillnader i val av gymnasieprogram. Istället, menar Nilsson, bör man hitta de utgångspunkter för hur ungdomar tänker när de väljer utbildning. Med kännedom om detta blir det därmed lättare att reglera utbildningsutbudet. Resultatet av undersökningen, som gjordes på 300 ungdomar i årskurs 9, visar att (2001 s. 17f) :

- de allra flesta, 83%, är säkra eller nästan säkra på sitt val av program
- en majoritet, 63%, väljer gymnasieutbildning därför att de vet eller i stort sett vet vad de vill göra efter gymnasiet
- ungefär hälften av ungdomarna har för avsikt att fortsätta med högskolestudier
- de motiv som väger tyngst är utbildningens kvalitet och innehåll samt dess värde som grund för kommande arbete och studier
- sociala motiv generellt är underordnade motiv som har med utbildningens

innehåll, kvalitet och långsiktighet att göra.

- kapacitet att utbilda elever, ett brett programutbud, varierade arbetsformer, fräscha lokaler och kontakt med näringslivet väger tyngst vid valet av skola.
- direktinformation från gymnasieskolan av olika slag, informationsbroschyrer etc. påverkar mer än indirekt information.

Nilssons undersökning visar att ungdomar överlag väljer gymnasieutbildning utifrån ett långsiktigt perspektiv. Samtidigt, menar han, finns det en tendens till vilsenhet hos ungdomarna inför valet av program som finns i problematiken att vara 16 år och vara tvungen att fatta ett avgörande beslut om sin framtid. Eleverna är svåra att nå via vanlig marknadsföring om utbildningar, och Nilsson framhåller svårigheterna att hitta något svar på med vilka argument man ska nå de elever som är osäkra, som inte vill studera efter gymnasiet eller som kanske inte ens vill börja gymnasiet (2001 s.19f).

Att valet till gymnasieskolan kan vara både stort, besvärligt och slutgiltigt diskuterar lärarstudenterna Jonsson med flera i sin examensuppsats (1999). I sin undersökning tar de även upp att om gymnasievalet inte är ett slutgiltigt och livsavgörande val, är det ändå viktigt att sträva efter att försöka få eleverna att genomföra sina val och beslut på ett så bra sätt som möjligt. Att fatta ett beslut om sin framtid är ofta svårt och tidskrävande. Med hjälp av olika värderingsövningar har författarna undersökt 24 elevers åsikter, i årskurs 9, i följande frågor (a.a. s. 16ff):

- Har du bestämt dig för vad du ska välja till gymnasiet?
- Vem/vad tror du har störst inverkan på ditt val till gymnasiet?
- Vem/vad borde ha störst inverkan på ditt val till gymnasiet?
- Om du fick möjligheten att jobba istället för att gå gymnasiet i nian, skulle du göra det då?
- Vad tror du att du gör om 25 år?

Resultatet på deras undersökning visar att de flesta av eleverna inte har bestämt sig för vilket gymnasieprogram de ska välja. De vet emellertid inom vilken sektor de vill arbeta och vilken sektor de inte ville arbeta inom. Jonsson med flera menar

att det är sannolikt att det också är de åsikter som ligger till grund för den inriktning eleverna sedan kommer att välja. Majoriteten av eleverna anser att det var de själva som bestämmer över sina val till gymnasiet. Andra faktorer runtomkring som påverkar är i fallande ordning; familjen, skolans läge, praktiken, kompisar och syon/lärarna. På frågan vad som bör ha störst inverkan är ordningen dock annorlunda; familjen, syon/lärarna, praktiken, kompisarna och skolans läge. Undersökningen visar att eleverna påverkas i stor grad av föräldrarnas åsikt om vad de bör välja. Detta tror författarna beror på att eleverna befinner sig i början av tonårstiden, och att de därför ännu inte är helt självständiga (1999 s 24).

Endast ett fåtal elever vill jobba istället för att gå på gymnasiet. De flesta eleverna tycker emellertid att det skulle vara bra om ett sådant alternativ fanns, samtidigt som de anser att det är viktigt att ha en gymnasieutbildning i grunden. Majoriteten av eleverna vet inte vad de gör om 25 år, vilket visar att många fortfarande är osäkra. Jonsson med flera anser att eleverna inte får tillräckliga möjligheter eller tid till att reflektera över sin framtid i skolan, och menar att detta är något som borde integreras mer i skolans värld. Om inte annat, så för att hjälpa eleverna inför valet till gymnasiet (a.a. s. 25).

2.3 Tidigare forskning kring yrkesförberedande program

Liknande frågor har också studerats mer specifikt kring de yrkesförberedande gymnasieprogrammen. I forskaren Arkenheims studie har bland annat följande frågor ställts till 25 klasser med totalt 429 elever i årskurs 1 och 2 inom olika yrkesgrenar (1994 s. 19ff) :

- Hur trivdes Du i grundskolan?
- Varför valde Du denna linje som Du nu går i gymnasieskolan?
- Vilket är Ditt helhetsintryck när det gäller Din utbildnings svårighetsgrad?
- Vad tror Du eleverna från andra gymnasieskolor tycker om Din linje

Resultatet av Arkenheims studie visar att majoriteten av eleverna, varken trivs bra eller dåligt i grundskolan. Huvudparten av eleverna kommer in på sina förstahandsval. De väljer i första hand linje efter eget intresse, och för att de tror att det ska leda till ett bra arbete. Den övervägande delen menar att kompisarna

inte har påverkat valet. I valet verkar studievägledaren ha störst betydelse vad det gäller information om gymnasieskolans utbildningsalternativ.¹ Samtidigt visar alternativet ”vet ej” en förhållandevis stor frekvens (a.a. s. 36).

Vad det gäller elevuppfattningen om utbildningens svårighetsgrad samt andra elevers uppfattningar om det egna programmet, pekar svarsfrekvensen åt ett oroande håll, menar Arkenheim. Vad det gäller den förra tycker majoriteten att utbildningen varken var lätt eller svår, medan 28% upplever linjen som svår. Angående uppfattningar om den egna utbildningen status, är det många elever som inte hade någon åsikt alls. Av de som har någon uppfattning, förekommer främst negativa åsikter. Dessa upplever en nedvärdering av yrkeslinjerna. Detta förklarar sannolikt en del icke önskvärda elevbeteenden, menar Arkenheim, och önskar fortsatta yrkespedagogiska studier riktade åt just det hållet (a.a. s. 37).

Liknande studier kring yrkesförberedande gymnasieprogram har forskaren C-G Carlsson gjort i sin doktorsavhandling. I denna lägger han fokus på av vilken anledning ungdomar väljer utbildning med industriinriktning. Carlsson menar att eftersom ungdomarna är i stadiet då de söker sin identitet, är omgivningsfaktorerna de som har störst påverkan. Något annat som spelar in vid valet är ungdomarnas värdering av sig själva samt tilltron till den egna förmågan. Hans resultat visar att de faktorer som påverkar eleverna mest, är de personer som befinner sig i ungdomarnas omedelbara omgivning, så som kamrater och föräldrar (2001 s. 214f). Andra påverkansfaktorer som nämns är information från studievägledaren samt elever som har gått utbildningen tidigare (a.a. s.146f) .

Studien visar också att flertalet av eleverna inte kommer in på sitt förstahandsval, något som författaren menar har stor betydelse för elevernas studiemotivation. Trots att utbildningen inte är förstahandsvalet är ingen av eleverna negativa. Istället är de flesta lättade över att slippa pluggandet från grundskolan och att man nu få börja arbeta med mer praktiskt relaterade uppgifter. När det gäller framtidstron är gymnasieutbildningen inte lika starkt sammankopplad med ett framtida yrke. Detta, menar Carlsson, beror på att kontakterna mellan skolan och

¹ Det ska här tilläggas att studien bedrevs 1994, det vill säga tiden innan Internet användes i skolorna på det sätt som det görs idag.

arbetslivet är för dåligt utvecklade. Överlag vistas eleverna många år i skolan innan verkliga kontakter med arbetslivet skapas (a.a. s.61f).

2.4 Tidigare forskning kring omvårdnadsprogrammet

I en uppsats från lärarhögskolan i Stockholm, rörande motiv och förväntningar, märktes framförallt tre motiv; människointresset, yrkesintresset och kunskapsintresset. Bland de elever som intervjuats kommer kunskapsintresset i sista hand. Detta, menar författaren, beror på att eleverna många gånger inte har kommit så långt i sina funderingar vad det framtida yrket kommer att innebära. Yrkesintresset anger flera, har väckts i samband med prao eller sommarjobb i grundskolan. Den främsta anledningen till att ungdomar väljer just omvårdnadsprogrammet tycks vara att intresset för att arbeta med människor och viljan att göra något för andra. Detta motiv är ständigt återkommande också i liknande studier (Hammarberg 1990 s 17f).

Enligt eleverna själva har föräldrarna inte aktivt påverkat dem i valet av omvårdnadsprogrammet. Tvärtom, verkar många elever känna det som om både hemmet och kamraterna vill påverka dem i motsatt riktning, det vill säga att inte välja omvårdnadsprogrammet. Hammarberg spekulerar i att det delvis kan bero på utbildningens dåliga status (a.a. s 20). Detta är något som forskaren Margaretha Herrman också tar upp i sin doktorsavhandling. Hon har bland annat undersökt hur eleverna själva uppfattar sin utbildning. Studien visar att flertalet elever upplever att de går en utbildning som är lättare att ta sig in på än andra programalternativ. På yrkesförberedande program, hamnar de som inte lyckas så bra i skolan. Eleverna upplever det också som jobbigt att hela tiden behöva stå till svars för sitt val inför andra (1998, s. 36).

Elvi Walldals akademiska avhandling visar att drygt hälften av de studerande uppger att de sökt annan utbildning samtidigt som ansökan gjordes till vårdlinjen. De alternativa valen är annan yrkesinriktad gymnasielinje (1986, s. 135f). Studien visar också att många som söker till yrkesutbildning är skoltrötta. Samtidigt vill de studerande ändå inte hoppa av eftersom det inte finns några jobb efter grundskolan (a.a s. 164f).

3 PROBLEMPRECISERING

Nilssons undersökning visar att majoriteten av eleverna i årskurs nio är säkra på sina val till gymnasiet. Jonsson med flera menar däremot att majoriteten av eleverna i årskurs nio inte har bestämt sig. Enligt Nilsson är det viktigaste motivet för eleverna, att utbildningen ger en bra grund för fortsatta studier/yrke. I Arkenheims undersökning valde eleverna utbildning av samma skäl. Det som påverkar elevernas val är enligt Nilsson det långsiktiga perspektivet i stället för sociala motiv. Jonssons med fleras samt Carlssons undersökningar visar däremot att det är personerna i elevernas omgivning som påverkar mest.

Hammarberg och Herrman nämner att eleverna i deras undersökningar känner sig motarbetade i valet av omvårdnadsprogrammet. Hammarberg spekulerar i om det kan bero på utbildningens dåliga status. Walldal menar att många elever söker sig till yrkesutbildning på grund av skoltrötthet.

Det har ovan beskrivits en mängd undersökningar som gjorts kring liknande ämnesområden. Utifrån att ha läst tidigare forskning har jag valt att formulera följande frågeställningar:

- vilka motiv och vilken inställning har ungdomar i årskurs ett på omvårdnadsprogrammet till sitt val av gymnasieprogram?
- hur ser de på sin yrkesutbildning och sin framtid?

4 METOD

4.1 Teoretiska och metodologiska utgångspunkter

Widerberg (2002, s.66) skriver hur viktigt det är att låta syftet få avgöra den metod som bör användas i uppsatsen. Uppsatsens frågeställningar involverar sådant som har att göra med hur människor tänker och resonerar, och då är en kvalitativ metod och framförallt intervju att föredra. Jag har valt att arbeta med både kvalitativ och kvantitativ metod, då jag anser att mitt syfte behöver besvaras med både djup och bredd. Jag valde i första hand att arbeta med enkäter för att öka möjligheten för empirisk generaliserbarhet och för att arbetet skulle få en

större bredd. Vidare valde jag att genomföra intervjuer med ett mindre antal elever, dels för att se hur enkäten har utfallit och uppfattats, dels för att få en djupare inblick i deras upplevelser. Widerberg (a.a. s.84) framhåller vikten av att använda båda metoderna, då dessa har möjlighet att komplettera varandra och lyfta fram olika infallsvinklar av verkligheten.

4.2 Urval

Datainsamlingen skedde i mitten av höstterminen 2004, mellan vecka 41 och 44. Undersökningsdeltagarna är från tre gymnasieskolor i olika kommuner i södra Sverige. Gemensamt för alla skolorna är att de är speciellt orienterade på yrkesinriktade gymnasieprogram. Valet av skolor skedde slumpvis, och grundar sig i första hand på intresse från skolornas sida att delta i undersökningen.

Kriteriet för att delta i undersökningen är att eleverna skulle gå första terminen på omvårdnadsprogrammet. Anledningen till att jag valde att inrikta mig just på första årskursen är att deras val i nian fortfarande ligger relativt nära i tid. Eleverna har nu hunnit testa på sina val av gymnasieprogram i några månader. Min förhoppning är att eleverna fortfarande kommer ihåg vilka faktorer som spelade in när de valde.

5 UPPLÄGGNING OCH GENOMFÖRANDE

5.1 Undersökningens genomförande

Patel & Davidson (1991, s.69) skriver om betydelsen att göra noggranna förberedelser innan studien ska genomföras. På min VFU-plats hade jag möjlighet att komma i kontakt med en omvårdnadsklass. Pilotstudien genomfördes emellertid inte i årskurs ett, och kommer därför heller inte att redovisas i resultatredovisningen. För att skapa kontakt med berörda skolor ringde jag först och främst till de olika rektorerna. De var positivt inställda till undersökningen och delegerade uppgiften vidare till yrkesämneslärarna, för att överenskommelser om lämpliga tider bestämdes. Vid samtliga tillfällen var eleverna informerade och förberedda på mitt besök. Intrycket av undersökningstillfällena är mycket positivt. Jag upplevde att såväl skolledare, lärare som elever var intresserade av att genomföra undersökningen

på ett korrekt sätt, vilket märks i svarsfrekvensen på enkätfrågorna där alla deltagande elever fyllt i samtliga frågor.

5.2 Undersökningsgrupp

Min riktlinje innan jag påbörjade projektet var att få in ca. 60 enkäter samt att intervjua mellan 9-10 elever. För att nå den storleken på antalet svaranden besökte jag tre omvårdnadsklasser i tre olika gymnasieskolor i Skåne. Totalt kom 60 personer att ingå i undersökningen, varav flickor utgjorde 88% och pojkar 12%. Den totala andelen elever var från skola A 40%, skola B 30% och skola C 30%.²

5.3 Enkätens utformning

Enkäten består av ett antal frågor med fasta svarsalternativ, i vissa fall har emellertid eleverna haft möjlighet att uttrycka ett alternativ som inte fanns med. Några av frågorna på enkäten hanterar frågor såsom kön, skola och namn. Den största andelen av frågorna behandlar attityder eller uppfattningar såsom olika inställningar till gymnasievalet. Därför valde jag medvetet en enkät med frågor utan mittenalternativ, eftersom jag vill att eleverna ska ta ställning till sina upplevelser, detta är också anledningen till att jag har valt en graderad skala.

Enkäten består totalt av totalt 26 frågor uppdelade i sex avdelningar. I enkäten är dessa rubricerade på följande sätt (se bilaga 1):

- A. Ditt val av gymnasieutbildning (fråga 1-3)
- B. Vilka av följande saker var viktiga när Du i högstadiet sökte till gymnasiet? (fråga 4-8)
- C. Ditt val av omvårdnadsprogrammet (fråga 9)
- D. Vilka av följande saker var viktiga när Du valde omvårdnadsprogrammet? (fråga 10-16)
- E. Vilken information har haft betydelse för dig då Du sökt gymnasieutbildning? (fråga 17-25)
- F. Vad vill du göra efter gymnasiet? (fråga 26)

² Jag kommer härnäst att referera till de olika skolorna som skola A, B och C

Avdelning A och B rör valet till gymnasiet och vilka faktorer som spelade in när eleverna valde att söka till gymnasiet. I avdelning C och D rör frågorna mer specifikt valet till just omvårdnadsprogrammet, medan avdelning E fokuserar på vilken information eleverna har tagit till sig mest av inför valet. Den sista avdelningen, F, behandlar alternativ för vad eleverna vill göra efter gymnasiet.

De nackdelar som finns med enkätundersökningar är dels risken för missuppfattning av frågorna och dels att svaren inte kan utvecklas på det sätt som kanske skulle behövas. Genom att testa enkäten i en pilotundersökning försökte jag minska risken för missuppfattning genom att vara närvarande vid undersökningstillfället ifall eventuella frågor skulle dyka upp. De uppföljande intervjuerna där eleverna fick möjlighet att utveckla sina svar är också ett sätt att testa enkätresultatet.

5.4 Intervjuerna

I enkäten fick eleverna själva möjlighet att anteckna sitt intresse för studien, huruvida de ville delta i uppföljande intervjuer eller inte. Av de 60 elever som deltog i enkätundersökningen kunde 25 tänka sig att ställa upp. Av dessa valde jag sedan ut tio, utifrån någorlunda lika fördelning från de tre skolorna. När jag bestämde mig för vilka elever som skulle intervjuas tog jag hänsyn till könsaspekten. Jag valde antalet pojkar respektive flickor efter hur många som deltog i enkätundersökningen. Av de tio som intervjuades var nio flickor och en pojke. Intervjuerna genomfördes på skolorna i enskilda grupprum. Var intervju tog i genomsnitt 20 minuter.

Enligt Widerberg (a.a s.84) är det en fördel att använda enkäten som bakgrundsinformation till intervjun. Som ett komplement till deras svar skapade jag en intervjuguide (se bilaga 2). De frågor jag ställde hade en hög grad av standardisering och en låg grad av strukturering. Med hög grad av standardisering menas att frågorna är utformade i förväg, och att det är den som intervjuar som styr frågorna. Med låg grad av strukturering ges eleverna ett stort utrymme att svara. Trots denna form av halvstrukturerad intervju fick eleverna möjlighet att svara fritt, och jag fick på så sätt också större inblick och förståelse för dem (Patel & Davidson, 1991 s. 60f).

Patel & Davidson (a.a. s.69) skriver att det är en fördel att göra ljudbandsinspelningar när man ska intervjua. Jag såg det också som en fördel att göra ljudbandsinspelningar när jag intervjuade, eftersom elevernas svar då registreras exakt och samtalet får en mindre strukturerad karaktär och flyter på mer fritt. Ljudbandsinspelningarna har jag också haft stor nytta av vid sammanställningen av resultatet. Själva inspelningen av intervjuerna verkar inte ha påverkat i någon större utsträckning då eleverna talade obehindrat.

5.5 Bortfall

Externt bortfall har inte förekommit i undersökningen så att den har påverkat resultatet i någon större utsträckning. I genomsnitt var en till två personer frånvarande i varje klass vid undersökningstillfällena. Däremot har ett mindre internt bortfall förekommit. Vid ett undersökningstillfälle, i skola C, hade några elever en fråga angående betydelsen av fråga 10, "Mitt önskemål om ett särskilt program", på enkäten. De tolkade frågan på ett sätt som jag inte hade avsett. Jag avsedde frågan om eleverna hade sökt sig till en gymnasieutbildning med tydlig profil, och eleverna tolkade frågan om de hade sökt sig mer specifikt till omvårdnadsprogrammet. Denna fråga hade jag möjlighet att förtydliga vid undersökningstillfället i skola B, dock inte i skola A där enkätundersökningen samt intervjuerna redan hade gjorts. I det här fallet är det svårt att avgöra hur stort det interna bortfallet är. Jag valde att ändå behålla svaren från skola A på grund av att det enbart var några få elever i skola C som hade misstolkat frågan. Samtidigt vidhåller jag viss reservation för resultatet.

I skola A, hade klassen egentligen grupparbete, vilket ledde till att eleverna var ditkommenderade av läraren. Två av eleverna som deltog i undersökningen hade bråttom i väg till bussen, och fyllde därför i enkäterna betydligt fortare än övriga. Det är svårt att avgöra huruvida de har tagit ställning ordentligt till frågorna eller inte, och om det kan ha påverkat resultatet. Eftersom det rör sig om ett fåtal enkäter har jag valt att behålla enkäterna.

5.6 Etiska övervägande

Innan enkäterna delades ut upplystes eleverna dels om att deltagandet var frivilligt och dels om att såväl gymnasieskolan, klassen som var enskild enkät skulle behandlas anonymt i undersökningen. De elever som valde att ställa upp på intervju

fick dock skriva sitt namn och sin klass på enkäterna. Dessa elever fick sedan ytterligare information om konfidentiellitet vid intervjutillfället. De gav då sitt medgivande till att vårt samtal skulle spelas in på band och att resultatet av detta skulle publiceras.

6 RESULTAT

6.1 Enkätresultat

Enkäten delades ut till 53 flickor och 7 pojkar i tre omvårdnadsklasser. Alla elever som deltog svarade på enkäterna. Enkätresultatet finns sammanställt i tabeller (se bilaga 3).

6.1.1 Val av gymnasieutbildning

Majoriteten av omvårdnadseleverna är säkra på sina val av gymnasieprogram (se tabell 2). Över hälften, 63%, instämmer att de helt och i stort sett visste vad de ville gå för gymnasieprogram när de gick i årskurs nio. Samtidigt är det ändå en så pass stor andel elever, som 37%, som var tveksamma eller som inte visste vad de skulle välja.

På frågan ”[j]ag valde vilken gymnasieskola jag ville studera på framför vilket gymnasieprogram” instämde 35% i stort sett på detta påstående. Majoriteten däremot, 42%, menar emellertid att så inte var fallet.

Hela 85% av eleverna anser att deras val av gymnasieprogram hör ihop med det som de vill göra efter gymnasiet.

6.1.2 Viktiga faktorer inför valet till gymnasiet

I enkäten gavs fyra givna faktorer som eleverna fick ta ställning till i frågan vad som var viktigt för dem inför valet till gymnasiet (se tabell 3). Av deras svar går att utläsa att ”möjligheten att få kompisar” har haft betydelse. Nästan 64% menar att denna faktor har haft stor betydelse samt ganska stor betydelse. Något som däremot inte verkar ha betytt någonting är ”att få studera med mina kompisar från högstadiet”, där 57% av eleverna, menar att detta inte har haft någon betydelse inför

valet. Majoriteten av eleverna, 72%, ser sitt val av gymnasieutbildning som en bra grund för såväl fortsatta studier som för ett framtida yrke.

En del elever väljer att uttrycka andra alternativ som haft betydelse för valet av gymnasieutbildning:

”Få bra betyg som räcker för att komma in på rätt högskoleprogram”

”Att trivas med ett yrke”

”Små klasser”

”Att bli färdig för jobb efter dessa tre år”

”En rolig linje, lite plugga”

”Det yrke jag har valt kräver att jag ska gå på högskola och det här programmet var det enda jag ville gå”

”Kunna få jobb i framtiden”

”Mycket tjejer, lite plugga”

6.1.3 Valet av omvårdnadsprogrammet

Eleverna fick i enkäten fylla i huruvida omvårdnadsprogrammet var deras förstahandsval eller inte. De allra flesta, 80%, kom in på det program som de helst ville gå (se tabell 4). Övriga elever hade sökt in till följande program:

- Frisör (2st)
- Samhällsprogrammet (2st)
- Naturbruk (1st)
- Estetisk bild och form (1st)
- Hotell och Restaurang (3st)
- Elprogrammet (1st)
- Textil och Konfektion (1st)
- Naturvetenskapliga programmet (1st)

6.1.4 Viktiga faktorer inför valet av omvårdnadsprogrammet

På frågan om vad som var viktigt vid valet av omvårdnadsprogrammet svarar över 80% att de ville gå ett särskilt program (se tabell 5). Att utbildningen har en praktisk inriktning verkar också vara en viktig faktor, då 87% av eleverna menar att detta har stor eller ganska stor betydelse. Huruvida utbildningens rykte spelar roll inför valet är lite oklart. En knapp majoritet, 52%, menar dock att ryktet har stor eller ganska stor betydelse. Lärarnas rykte verkar däremot inte spela så stor roll för eleverna, då 60% anger att det endast har viss betydelse eller ingen betydelse alls. Det verkar inte som om kompisarna är en viktig faktor vid valet av omvårdnadsprogrammet. På påståendet ”att mina kompisar går i samma klass”, svarar 83% av eleverna att detta endast har viss betydelse eller ingen betydelse alls.

Frågan om ”utbildningens svårighetsgrad” har spelat någon roll inför valet är också något svårtolkad. En knapp majoritet, 53%, menar emellertid att detta har en stor eller ganska stor betydelse. Andra faktorer som har haft stor betydelse vid valet av omvårdnadsprogrammet är:

”Att det är nära där man bor” (2 st.)

”Jag ville gå något där man fick utbildning, och t ex. fast jobb” (1st)

6.1.5 Information som har haft betydelse inför valet till gymnasiet

På frågan om vilken information som har hjälpt eleverna vid valet till gymnasiet, visar svaren att förhållandevis lite har påverkat dem. Det som däremot har påverkat något är ”info från skolans studievägledning”, där 57% anger att detta har haft stor eller ganska stor betydelse. Den andra faktorn som verkar ha haft viss inverkan är ”info från elever på gymnasieskolan”, där hälften av eleverna påverkats. Den tredje faktorn som har haft betydelse är ”speciellt utgivna broschyrer från den gymnasieskola jag söker”, som 43% av eleverna menar har varit av vikt.

Av de faktorer som har betytt lite är det föräldrarnas åsikt som har haft minst inverkan inför valet till gymnasiet. Över 93% menar att informationen från föräldrarna endast har haft viss betydelse eller ingen betydelse. ”Högstadielärarnas rekommendationer” verkar inte heller ha betytt någonting, då över 88% påstår att de har haft viss betydelse eller ingen betydelse. Inte heller ”Kamraters och syskons

rekommendationer”, ”Info på Internet” eller ”Öppet hus” verkar ha haft någon större inverkan.

Eleverna anger heller inga alternativ på vilken information som har betytt någonting vid valet till gymnasiet.

6.1.6 Framtidsplaner

På frågan vad eleverna ska göra efter gymnasiet verkar planerna splittrade (se tabell 7). En majoritet av eleverna, 42%, vill börja jobba. Av dessa vill 23% jobba inom andra yrken än vården. Flertalet elever, 28,3% vill fortsätta studera. Några elever, 12%, är osäkra på vad de vill göra. Medan hela 18% anger andra alternativ:

Läsa till polis (3 st.)

Bli florist (2 st.)

Bli Tv-spelsprogrammerare (1st.)

Resa (2 st.)

Bartender (1st.)

6.2 Intervjuresultat

Jag följde upp enkäten med 10 intervjuer där eleverna själva fick ange om de ville delta. Resultatet från intervjuerna går att läsa i bilaga 4. Jag har valt att namnge eleverna med fingerade namn, dels för att verkliggöra dem i uppsatsen och dels för göra det mer hanterligt för mig själv i skrivprocessen. Eleverna med namn som börjar på bokstaven A, kommer från skola A. Detta har dock ingen betydelse för själva undersökningen.

6.2.1 Viktiga faktorer inför valet till gymnasiet

Av de elever som jag intervjuar verkar flera vara tveksamma när de valde gymnasieprogram i nian. Fem av tio anger andra program som de funderade på att söka till eller som de sökte till. Alternativen skiftar mellan både teoretiska och praktiska gymnasieprogram. Några elever, Anja och Britta, verkar ha påverkats av någon i hemmet, i Anjas fall verkade hennes bror slutligen ha påverkat hennes val, och i Brittias fall, hennes mamma. En elev har varit på prao inom äldreomsorgen, och valde gymnasieprogram efter erfarenhet och intresse för yrket. Tre elever anger

att de var ganska säkra på sina val, av dem hade en elev, Beata, föräldrar som försökte påverka henne i en annan riktning.

Hos en övervägande majoritet, åtta elever, är det självklart att gå på gymnasiet. De övriga två eleverna menar att skoltröttheten de kände i högstadiet fick dem att överväga att eventuellt göra något annat.

Nästan lika många elever som tycker det är självklart att gå på gymnasiet, skulle gå även om de hade kunnat få en sabbatstermin. Det är samma elever som redan innan överväger att inte gå på gymnasiet som väljer det alternativet. Ett skäl som både Amanda, Beata och Beatrice anger är att det ändå inte finns några jobb för dem, och att gymnasiet är det enda alternativet.

6.2.2 Viktiga faktorer inför valet av omvårdnadsprogrammet

Enligt enkätundersökningen visade det sig att faktorn ”utbildningen har en praktisk inriktning” har haft betydelse för valet av omvårdnadsprogrammet. När jag bad eleverna utveckla sina svar på frågan är det återkommande svaret hos majoriteten av eleverna att de inte gillar att läsa och att de inte är så förtjusta i kärnämnen. Beata nämner att hon tycker det är skönt att komma ifrån skolan ett tag under praktikveckorna. Endast för två personer, Amanda och Britta, spelar den praktiska inriktningen inte någon roll.

Huruvida eleverna valt utbildning efter svårighetsgrad är däremot mer svårtolkat. Några utav eleverna verkar inte riktigt ha förstått frågan när jag bad dem att förklara vad de trodde att frågan gällde. Ett par elever säger att de inte riktigt vet om utbildningen skiljer sig från program till program. Tre elever tror att det skiljer sig lite, men menar att de tror att nivån på just omvårdnadsprogrammet är lagom för dem. Två elever menar att de vet att utbildningarna skiljer sig åt. En av dem är Amanda. Hon jämför med sina tidigare upplevelser på det naturvetenskapliga programmet. För henne är bytet av gymnasieprogram mer ett taktikval. Ett sätt, som hon själv säger, att få bättre betyg.

Alla eleverna är överens om att omvårdnadsprogrammet har ett dåligt rykte. Anja anger att det bitvis kan vara jobbigt att behöva försvara sitt val inför andra. Det

dåliga ryktet verkar ligga i uppfattningen att det är ett slappt program. En elev menar att det dåliga ryktet består i att programmet har låga antagningspoäng. Två elever, Beata och Britta, har fått höra nedvärderande kommentarer om undersköterskeyrket från andra ungdomar.

6.2.3 Framtidsplaner

När eleverna har svarat på frågan om vilka framtidsplaner de har, verkar majoriteten av dem ha åsyftat en framtid för de närmsta tio åren.

De allra flesta, 8 elever, anger att de tror att de kommer att läsa vidare efter gymnasiet. Lika många vill däremot inte börja läsa direkt efter att de har slutat skolan utan först jobba i några år. De yrken som eleverna vill utbilda sig till är mer eller mindre relaterade till vården. De alternativ som de anger är bland annat barnmorska, sjuksköterska, polis, socionom och ambulanssjukvård.

Av de intervjuade vill få jobba vidare som undersköterskor, däremot så kan fyra elever tänka sig att gör det ett tag.

7 DISKUSSION

7.1 Metoddiskussion

I min undersökning har intervjuerna varit nödvändiga för att kunna komma fram till ett mer entydigt resultat. Jag märkte när jag intervjuade eleverna att flera verkade ha haft svårt att sätta sig in i påståendena på enkäten, trots att jag hade gjort en pilotundersökning samt varit närvarande i klasserna för eventuella frågor vid undersökningstillfällena. Intervjuerna visade att några elever valde att tolka frågorna på sitt sätt, som i vissa fall var felaktigt eller inte genomtänkt alls. Huruvida feltolkningen beror på elevernas ointresse för uppgiften eller enkätens karaktär är däremot svårt att svara på.

Så här i efterhand önskar jag däremot att jag hade varit tydligare med ett par frågor på enkäten. I avsnitt A, fråga 1, frågas efter om eleverna är säkra på vilket program de ville gå på, när de valde i årskurs nio. Enkätresultatet visar att 63% var relativt säkra på sina val. Så många elever var inte säkra på sina val vid intervjuerna. Jag borde därför ha haft ett alternativ under avsnitt A i enkätformuläret, för de elever

som var tveksamma eller som inte visste alls, där de hade haft möjlighet att uttrycka vilka gymnasieprogram de valde mellan. Jag tror att jag på så sätt hade kommit ännu närmare de tankar som eleverna hade i årskurs nio när de valde.

I avsnitt F, angående elevernas framtidsplaner, önskar jag att jag hade förtydligat alternativet ”studera”. Enkätresultatet visar på ett splittrat resultat där endast 28,3% kryssade för det alternativet. Intervjuszvaren motsvarar i det här fallet inte enkätresultatet. Så här i efterhand tycker jag att alternativet ”studera” känns vagt, eftersom jag nu vid sammanställning av enkätresultatet inte vet om svaren syftar till vårdrelaterade studier eller ej.

En annan del som jag kanske borde ha tryckt mer på är elevernas egna arbetsinsatser, det vill säga vad de har för förväntningar på sig själva. På så sätt hade jag lättare kunnat urskilja olika inställningar de hade till sitt val av omvårdnadsprogrammet.

7.2 Resultatdiskussion

Vid valet av gymnasieutbildning visar Ola Nilssons undersökning att 83% av de niondeklassarna som han gjort en studie hos var säkra på sina val. Detta stämmer bara delvis med min enkätundersökning, där endast 63% av omvårdnadseleverna i årskurs ett är helt eller i stort sett säkra på sina val. Enkätresultatet bekräftas däremot inte av intervjuerna.

Nilssons undersökning visar att ett viktigt motiv för valet av utbildning är att eleverna uppfattar att utbildningen ger en bra grund för fortsatta studier samt yrken efter gymnasiet. Detta är något som 63% tycker är viktigt. Min enkätundersökning visar också på att en stor andel elever, 85%, ser mer långsiktigt på sitt val av utbildning. Nilsson påpekar i sin uppsats att sociala motiv ofta är underordnade inför valet till gymnasiet. Min undersökning visar delvis på detta, där endast 15% av eleverna tycker det var viktigt att få studera med kompisarna från högstadiet. Däremot verkar kompisar vara en viktig faktor, i det avseendet att gymnasiet ger möjlighet att få nya kompisar.

Av de faktorer som är viktiga vid valet till omvårdnadsprogrammet är att ”utbildningen har en praktisk inriktning” det viktigaste för eleverna i min undersökning. Enkäterna visar att detta har stor betydelse samt ganska stor betydelse för 87% av eleverna. Intervjuszvaren bekräftar enkätresultatet i det här fallet. Vid intervjuerna vidhåller flera vikten av att gå ett praktiskt inriktat program, dels för praktikens skull och dels för att slippa läsa så många kärnämnen. Det är något som C-G Carlsson också tar upp i sin avhandling där de industrielever han pratar med uppskattar att få arbeta mer praktiskt.

Enligt den litteratur jag har studerat påpekar både Arkenheim, Hammarberg och Herrman på att yrkesutbildning generellt sett har dålig status bland ungdomar. De två senare författarna har dessutom studerat omvårdnadsprogrammet. Hammarberg beskriver att eleverna kände sig motarbetade av hem och kompisar till att välja annan utbildning, och spekulerar i om det kan bero på dålig status. Det stämmer delvis med de svar jag fick vid intervjuerna. En elev, Beata, menar att hennes föräldrar försökte få henne att välja ett teoretiskt program i stället. Två elever, Beata och Britta, har också fått nedvärderande kommentarer av andra ungdomar vad det gäller valet av omvårdnadsprogrammet.

Herrman menar att flera elever upplever att den dåliga bilden av utbildningen ligger i uppfattningen att det är lättare att ta sig in på omvårdnadsprogrammet än på andra program samt att där hamnar de som inte lyckas så bra i skolan. Den här bilden stämmer väl överens med både enkätundersökningen och intervjuerna. Två elever anger skälet ”lite plugga” på enkäten angående valet av utbildning. I intervjuerna diskuterar sex elever att det är ett slapp program, vilket majoriteten av dem håller med om att det är. Enligt enkäten menar emellertid 48% av eleverna att utbildningens rykte inte har någon betydelse för valet.

Walldals resultat visade att flera elever som söker sig till yrkesutbildning är skoltrötta, men samtidigt vill de inte hoppa av eftersom det inte finns några jobb. Att dra paralleller av min undersökning till skoltrötthet är inte helt lätt eftersom jag inte uttalat har undersökt den faktorn. Några elever, Beata, Caroline, Christian, Britta och Beatrice talar om skoltrötthet. Tre av dessa menar att de hade tagit ett sabbatsår

efter nian, om möjligheten hade getts. Det går också att tolka in elevernas ovilja att läsa ”pluggämnen” som ett tydligt tecken på skoltrötthet.

Enligt min enkätundersökning visar det sig att förvånansvärt lite information har spelat roll inför valet till gymnasiet. Den enda variabeln med majoritet är studievägledaren, som 57% av eleverna anger har stor eller ganska stor betydelse vid valet av utbildning. Andra faktorer som betyder något är ”info från elever från gymnasieskolan”, ”speciellt utgivna broschyrer” och ”öppet hus”. Dessa faktorer utgör däremot ingen majoritet. Det som spelar minst roll för eleverna är personer i deras närmaste omgivning; ”kamrater och syskon”, ”högstadielärare” och ”föräldrar”. Detta stämmer inte alls med Jonssons med fleras undersökning, där föräldrarnas åsikt anses vara en av de största påverkansfaktorerna kring elevernas val. Några som lyfter fram studievägledarens betydelse däremot är Arkenheim och Carlsson, som menar att detta är den faktor som påverkar eleverna mest. Carlsson anger också att elever som har gått utbildning tidigare har viss inverkan. En faktor som både Arkenheim och Jonsson med flera anger är att eleverna väljer gymnasieutbildning efter eget intresse. Detta kan kanske vara förklaringen till varför så lite information verkar ha haft betydelse vid valet i min undersökning? Kanske tycker inte eleverna själva att de har blivit påverkade av något eller några.

Vad det gäller framtidsplaner för tiden efter gymnasiet visar min enkätundersökning att majoriteten av eleverna, 42%, vill börja jobba direkt efter gymnasiet. Mer än hälften anger att de vill jobba med andra yrken än inom vården. Enligt enkätundersökningen vill 28,3% fortsätta att studera. Enkätresultatet bekräftades bara delvis av intervjuerna. Carlsson tar i sin undersökning upp att yrkesinriktade gymnasieprogram idag inte är lika starkt sammankopplade med ett framtida yrke. Carlsson tror att det kan bero på dåliga kontakter mellan arbetsliv och skola.

7.3 Egna synpunkter

Jag tycker att läroplanen borde trycka ännu hårdare på att förbereda eleverna i förkommande arbets- och yrkesliv redan under de obligatoriska skolåren. Eleverna behöver tidigt inblick i vilka val de kan göra. Detta tror jag skulle bidra till att eleverna lättare kan välja gymnasieprogram i nian. Om man ser till elevernas låga svarsfrekvenser på vilken information som har betyder något för dem i valet till

gymnasiet, visar detta hur få faktorer som är viktiga. Enkätundersökningen visar att 37% känner sig tveksamma i nian och intervjuerna visar att ännu fler är osäkra. Det är något som jag inte tycker att den svenska skolan idag bör acceptera.

Resultaten angående utbildningens rykte och svårighetsgrad tycker jag är oroande. Alla de elever jag intervjuade påstod att utbildningen hade ett dåligt rykte. Ryktet verkar i första hand bestå av uppfattningen att programmet är slapt, vilket flera elever höll med om. Samtidigt vill ingen av eleverna jobba inom det yrke som de utbildas till. Några kan tänka sig göra det en kortare tid, men överlag verkar yrket undersköterska inte locka. Har utbildningens dåliga rykte och yrkets låga status bland ungdomar nått så långt att inte ens omvårdnadselever intresserar sig den yrkesutbildning de får?

Sammanfattningsvis och med mina resultat i ryggen tycker jag att fortsatt forskning utifrån denna uppsats borde riktas inom följande områden:

- Hur skapas man en yrkesidentitet på yrkesinriktade gymnasieprogram? Hur ser elevernas förkunskaper ut om det yrke som de utbildas till? Vilket utbildningsbehov har de?
- Elever "statusuppfattning" om den egna utbildningen, framförallt på yrkesinriktade gymnasieprogram
- En studie av omvårdnadselevs värdering av sig själva samt tilltro till sin egen förmåga
- Hur arbetar lärare och skolpersonal med att verklighetsförankra undervisningen? – En studie om hur förhållandet mellan teori och praktik ser ut i dagens skola.

8 SLUTSATS

För att återgå till uppsatsens inledande syfte visar mitt resultat att ett viktigt motiv till valet av omvårdnadsprogrammet verkar vara att få gå på ett praktiskt inriktat gymnasieprogram. Vid intervjuerna anger ett fåtal elever att det mer underförstått

handlar om att slippa läsa så många kärnämnen. Omvårdnadsprogrammet verkar ha ett dåligt rykte som ligger i uppfattningen att utbildningen är slapp och har låga antagningspoäng. Det verkar inte som om eleverna har valt programmet trots det dåliga ryktet, utan på grund av det. Enkätresultatet visar att majoriteten av eleverna vill börja jobba direkt efter gymnasiet, dock vill mindre än hälften av eleverna jobba som undersköterskor. Enkätresultatet bekräftades dessutom av intervjusvaren.

Min hypotes att flera söker sig till omvårdnadsprogrammet av andra intressen än den utbildning de får verkar delvis stämma. Eleverna verkar inte vara intresserade av att jobba som undersköterskor. Enkätresultatet visar ett splittrat resultat av vad eleverna vill göra efter gymnasiet, något som bekräftas av intervjusvaren. Av de faktorer som jag gav inledningsvis som möjlig påverkan vid valet är skoltrötthet och osäkerhet det som bäst stämmer in på de elever jag har mött. Däremot verkar inte kompisars och föräldrars åsikter ha betydd något vid valet.

9 SAMMANFATTNING

Uppsatsen har undersökt vilka motiv och vilken inställning elever i årskurs ett på omvårdnadsprogrammet har till sitt val av utbildning. För att ta reda på detta valde jag undersöka dels hur eleverna kände när de valde i årskurs nio och dels vilken syn de har på sin framtid. Enligt tidigare forskning finns det inga entydiga svar på vilken inställning och vilka motiv ungdomar har till sina gymnasieval. Nilssons undersökning visade till skillnad från Jonsson med flera att majoriteten av eleverna i årskurs nio är säkra på sina val. Nilsson menade också att eleverna väljer utbildning utifrån ett långsiktigt perspektiv, något som Arkenheim också betonar. Jonssons med fleras och Carlssons undersökningar visade på att det är personer i elevernas närmaste omgivning som påverkar deras val. Enligt den forskning som gjorts mer specifikt kring omvårdnadsprogrammet har utbildningens dåliga rykte diskuterats både av Hammarberg och Herrman.

För att få svar på mina frågor valde jag att använda mig av både en kvantitativ och en kvalitativ metod. Jag bestämde mig för att i första hand arbeta med enkäter. Vidare valde jag att genomföra intervjuer för att se hur enkäten hade uppfattats av eleverna. Jag vände mig till tre omvårdnadsklasser i tre olika skolor i södra Sverige

för att genomföra min undersökning. Totalt delade jag ut 60 enkäter och genomförde tio intervjuer.

Resultatet visade att förhållandevis många elever, 37%, är osäkra på vad de ska välja för gymnasieutbildning. Det som var viktigt vid valet för eleverna är deras uppfattning om att utbildningen kan ge en bra grund för fortsatta studier och/eller yrke. Att omvårdnadsprogrammet har en praktisk inriktning var en viktig faktor för eleverna. Enkätresultatet och uppföljande intervjuer visade att programmet har ett dåligt rykte bland ungdomar. Det dåliga ryktet består av uppfattningen att programmet är slapt. Det verkar emellertid som om en del ungdomar medvetet har sökt sig till utbildningen på grund av detta.

Enkätresultatet visade även på att majoriteten av eleverna vill börja jobba direkt efter gymnasiet. Något som kan tyckas oroande var att inte fler kan tänka sig jobba inom det yrke som de utbildas till.

10 REFERENSER

10.1 Styrdokument

Skolverket, *De nationella styrdokumenten*, 2004-11-13,

<http://www.skolverket.se/styr/index.shtml>

Statens offentliga utredningar, (1997) *Den nya gymnasieskolan – problem och möjligheter*, Stockholm: Fritzes förlag.

Statens offentliga utredningar, (2000) *Samverkan mellan skola och arbetsliv*, Stockholm: Fritzes förlag.

Statens offentliga utredningar (2002) *Åtta vägar till kunskap – en ny struktur för gymnasieskolan*, Stockholm: Fritzes förlag.

Utbildningsdepartementet, (1998) *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet – Lpo 94*, Stockholm: Fritzes förlag.

Utbildningsdepartementet, (1998) *Läroplan för de frivilliga skolformerna – Lpf 94*, Stockholm: Fritzes förlag.

10.2 Litteratur

Arkenheim, D. (1994) *En studie av några yrkesförberedande utbildningar i gymnasieskolan – elevers, handledares och lärarkandidaters uppfattningar om situationer i och kring undervisningen*, Malmö: Lärarhögskolan.

Carlsson, C-G. (2001) *Ungdomars möte med yrkesutbildning – en jämförelse mellan ungdomar i kommunal och företagsförlagd gymnasieutbildning*, Stockholm: Lärarhögskolan.

Hammarberg, L. (1990) *Unga i vården – en explorativ studie av unga kvinnors syn på val av utbildning och framtid*, Stockholm: Lärarhögskolan.

Herrman, M. (1998) *Förändring med förhinder – omvårdnadselevs beskrivning av sin yrkesförberedande utbildning*, Göteborg: Etnologiska föreningen.

Jonsson, J, Lindh, M och Olofsson, M. (1999) *Val och ställningstagande – ett försök att med aktiva värderingsövningar öka elevens medvetenhet om vikten av det personliga valet i samband med gymnasievalet*, Luleå: Luleå tekniska universitet.

Nilsson, O. (2001) *Hur ungdomar tänker då de väljer gymnasieutbildning – motiv och information som styr deras val*, Stockholm: Lärarhögskolan.

Patel, R., Davidson, B. (1994) *Forskningsmetodikens grunder*, Lund: Studentlitteratur.

Walldal, E. (1986) *Studerande vid gymnasieskolans vårdlinje – förväntad yrkesposition, rollpåverkan, självuppfattning*, Göteborg: Göteborgs Universitet.

Widerberg, K. (2002) *Kvalitativ forskning i praktiken*, Lund: Studentlitteratur.

Enkätundersökning

BILAGA 1

Hej!

Jag heter Anna och läser till gymnasielärare på Högskolan Kristianstad. Mitt examensarbete rör i första hand elevers motiv och inställning till sitt val av gymnasieprogram. Jag är därför intresserad av just Dina synpunkter gällande Ditt val av utbildning men också synen på framtiden. Ditt svar är anonymt och kommer att analyseras och sammanställas av mig. Du kan därför vara helt säker på att ingen på din skola kommer att få veta vad du har skrivit. Att Du medverkar och att Du tar uppgiften på allvar är mycket viktigt för att undersökningen ska bli bra.

Stort tack!

Hälsningar från

Anna

Enkäten är ifylld av:

Flicka

Pojke

A Ditt val av gymnasieutbildning (fråga 1-3)

Markera det påstående som stämmer bäst.

1) Jag var säker på vilket gymnasieprogram jag ville gå på när jag valde i årskurs nio.

Instämmer helt Instämmer i stort sett Tveksam Instämmer inte alls

2) Jag valde vilken gymnasieskola jag ville studera på framför vilket gymnasieprogram.

Instämmer helt Instämmer i stort sett Tveksam Instämmer inte alls

3) Mitt val av gymnasieprogram hör ihop med det jag vill göra efter gymnasiet.

Instämmer helt Instämmer i stort sett Tveksam Instämmer inte alls

B Vilka av följande saker var viktiga när Du i högstadiet sökte till gymnasiet? (fråga 4-8)

Markera det påstående som passar in bäst.

4) Möjligheten att få nya kompisar

Stor betydelse Ganska stor betydelse Viss betydelse Ingen betydelse

5) Att få studera med mina kompisar från högstadiet

Stor betydelse Ganska stor betydelse Viss betydelse Ingen betydelse

6) Min uppfattning att utbildningen ger en bra grund för fortsatta studier

Stor betydelse Ganska stor betydelse Viss betydelse Ingen betydelse

7) Min uppfattning om att utbildningen ger en bra grund för ett framtida yrke

Stor betydelse Ganska stor betydelse Viss betydelse Ingen betydelse

8) Annat av stor betydelse.....

C Ditt val av omvårdnadsprogrammet (fråga 9)

9) Var omvårdnadsprogrammet Ditt förstahandsval?

Ja

Nej

Om nej, vilket program var Ditt förstahandsval?.....

D Vilka av följande saker var viktiga när Du valde omvårdnadsprogrammet? (fråga 10-16)

Gradera betydelsen av följande saker då du valde just omvårdnadsprogrammet.

Stor betydelse Ganska stor betydelse Viss betydelse Ingen betydelse
10) Mitt önskemål om ett särskilt program

Stor betydelse Ganska stor betydelse Viss betydelse Ingen betydelse
11) Att utbildningen har en praktisk inriktning
(istället för en teoretisk)

Stor betydelse Ganska stor betydelse Viss betydelse Ingen betydelse
12) Utbildningens rykte

Stor betydelse Ganska stor betydelse Viss betydelse Ingen betydelse
13) Lärarnas rykte

Stor betydelse Ganska stor betydelse Viss betydelse Ingen betydelse
14) Att mina kompisar går i samma klass

Stor betydelse Ganska stor betydelse Viss betydelse Ingen betydelse
15) Min uppfattning om utbildningens svårighetsgrad

16) Annat av stor betydelse.....

E Vilken information har haft betydelse för dig då Du sökt gymnasieutbildning? (fråga 17-25)

Markera det påstående som stämmer bäst med Din uppfattning.

17) Information från grundskolans studievägledning

Stor betydelse Ganska stor betydelse Viss betydelse Ingen betydelse

18) Speciellt utgivna informationsbroschyrer från den gymnasieskolan som jag söker

Stor betydelse Ganska stor betydelse Viss betydelse Ingen betydelse

19) Föräldrarnas åsikt om vad jag bör välja

Stor betydelse Ganska stor betydelse Viss betydelse Ingen betydelse

20) Arrangemang av typen ”öppet hus”, studiedag på gymnasieskolan

Stor betydelse Ganska stor betydelse Viss betydelse Ingen betydelse

21) Information på Internet

Stor betydelse Ganska stor betydelse Viss betydelse Ingen betydelse

22) Information från elever på gymnasieskolan

Stor betydelse Ganska stor betydelse Viss betydelse Ingen betydelse

23) Kamraters och syskons rekommendationer

Stor betydelse Ganska stor betydelse Viss betydelse Ingen betydelse

24) Mina högstadielärares rekommendationer

Stor betydelse Ganska stor betydelse Viss betydelse Ingen betydelse

25) Annat av stor betydelse.....

F Vad vill Du göra efter gymnasiet?

26) Sätt ett kryss för ett av alternativen. Om Du just nu har svårt att välja mellan två alternativ kryssar du för ”vet ej”. (Militärtjänstgöring bortser vi ifrån eftersom det är en kortvarig sysselsättning. Om Du tänker dig ett militärt yrke kryssar Du för ”fortsätta att studera”).

fortsätta studera

arbeta (inom vården så som undersköterska/underskötare)

arbeta (inom annat än vården)

annat

vet ej

Om Du svarat ”annat”, skriv vad.....

G Övrigt

Finns det något som Du vill tillägga och/eller förtydliga i dina svar (gällande ditt val av utbildningsprogram?) I så fall vad?

H Intervju

För att få veta hur Du uppfattat den här enkäten och om jag har uppfattat Dina svar rätt, skulle jag vilja göra en kortare intervju med några elever. Intervjun kommer att vara ca. 10-15 minuter lång och Du kommer givetvis att vara helt anonym i mitt arbete.

Kan du tänka dig att ställa upp på en intervju?

Ja

Nej

Om du har svarat Ja (se ovan), skriv Ditt namn och vilken klass Du går i. Jag kontaktar Dig om någon vecka ifall jag kommer att göra intervju med just Dig.

Namn: _____

Klass : _____

TACK FÖR DIN MEDVERKAN!

1. Allmänt angående enkäten och intervjun

2. Ditt val av gymnasieutbildning

- a. Hur tänkte Du när Du valde, kände Du dig säker på ditt val?
- b. Var det självklart för Dig att gå på gymnasiet?
- c. Om Du skulle fått möjlighet att ta ett sabbatsår efter nian, skulle Du göra det?

3. Ditt val av omvårdnadsprogrammet

- a. Hur uppfattar Du påståendet ”Att utbildningen har en praktisk inriktning”? Förklara!
- b. Hur uppfattar Du påståendet ”Min uppfattning om utbildningen svårighetsgrad”?
Förklara!
- c. Hur uppfattar Du påståendet ”Utbildningens rykte”? Förklara!

4. Framtidsplaner

- a. Hur långsiktigt ser Du frågan ”vad vill Du göra efter gymnasiet”?
- b. Kan Du utveckla ditt svar på frågan?

5. Har Du några frågor till mig?

Enkätresultat

BILAGA 3

1. Enkätens sammanställning

Tabell 1

Redogörelse av målgruppen för enkätundersökningen	
Antalet enkäter:	60 st.
Antalet svar:	60 st.
Kön:	53 tjejer 7 killar
Program:	omvårdnad
Klass:	årskurs ett

2. Val av gymnasieutbildning

Tabell 2

Svarsalternativ	Jag var säker på vilket gymnasieprogram jag ville gå på när jag valde i årskurs 9		Jag valde vilken gymnasieskola jag ville studera på framför vilket gymnasieprogram		Mitt val av gymnasieprogram hör ihop med det jag vill göra efter gymnasiet	
	<i>n</i>	<i>procent</i>	<i>n</i>	<i>procent</i>	<i>n</i>	<i>procent</i>
Instämmer helt	22	36,7	10	16,7	33	55,0
Instämmer i stort sett	16	26,7	11	18,3	18	30,0
Tveksam	16	26,7	14	23,3	6	10,0
Instämmer inte alls	6	10,0	25	41,7	3	5,0

3. Viktiga faktorer inför valet till gymnasiet

Tabell 3

Svarsalternativ	Möjligheten att få nya kompisar		Att få studera med mina kompisar från högstadiet		Min uppfattning att gymnasiet ger en bra grund för fortsatta studier		Min uppfattning att gymnasiet ger en bra grund för ett framtida yrke	
	<i>n</i>	<i>procent</i>	<i>n</i>	<i>procent</i>	<i>n</i>	<i>procent</i>	<i>n</i>	<i>procent</i>
Stor betydelse	21	35,5	2	3,3	43	71,7	43	71,7
Ganska stor betydelse	17	28,3	7	11,7	13	21,7	10	16,7
Viss betydelse	21	35,5	17	28,3	3	5	7	11,7
Ingen betydelse	1	1,7	34	56,7	1	1,7	0	0

4. Valet av omvårdnadsprogrammet

Tabell 4

Var omvårdnadsprogrammet Ditt förstahandsval?	<i>n</i>	<i>procent</i>
Ja	48	80
Nej	12	20

5. Viktiga faktorer inför valet av omvårdnadsprogrammet

Tabell 5

	Mitt önskemål om ett särskilt program		Att utbildningen har en praktisk inriktning		Utbildningens rykte		Lärarnas rykte		Att mina kompisar går i samma klass		Min uppfattning om utbildningens svårighetsgrad	
	<i>n</i>	<i>procent</i>	<i>n</i>	<i>procent</i>	<i>n</i>	<i>procent</i>	<i>n</i>	<i>procent</i>	<i>n</i>	<i>procent</i>	<i>n</i>	<i>procent</i>
Stor betydelse	30	50,0	21	35,0	9	15,0	10	16,7	7	11,7	13	21,7
Ganska stor betydelse	19	31,7	31	51,7	22	36,7	14	23,3	3	5,0	19	31,7
Viss betydelse	6	10,0	7	11,7	14	23,3	22	36,7	18	30,0	22	36,7
Ingen betydelse	5	8,3	1	1,7	15	25,0	14	23,3	32	53,3	6	10,0

6. Information som har haft betydelse inför valet till gymnasiet

Tabell 6

	Info från skolans studieväg-ledning		Speciellt utgivna broschyrer från den gymnasieskolan som jag söker		Föräldrarnas åsikt om vad jag bör välja		Öppet hus		Info på internet		Info från elever på gymnasieskolan		Kamraters och syskons rekommendationer		Mina högstadielärares rekommendationer	
	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%
Stor betydelse	15	25,0	12	20,0	2	3,3	12	20,0	7	11,7	16	26,6	5	8,3	2	3,3
Ganska stor betydelse	19	31,7	14	23,3	2	3,3	12	20,0	6	10,0	14	23,3	7	11,7	5	8,3
Viss betydelse	14	23,3	24	40,0	22	36,7	18	30,0	27	45,0	21	35,0	26	43,3	19	31,7
Ingen betydelse	12	20,0	10	16,7	34	56,7	18	30,0	20	33,3	9	15,0	22	36,7	34	56,7

7. Framtidsplaner

Tabell 7

Vad vill Du göra efter gymnasiet?	<i>n</i>	<i>procent</i>
Fortsätta studera	17	28,3
Arbeta inom vården	11	18,3
Arbeta inom annat än vården	14	23,3
Annat	11	18,3
Vet ej	7	11,7

Intervjuresultat

BILAGA 4

Intervjupersoner (namnen är fingerade): Anja, Annika, Amanda, Angelica, Britta, Beata, Beatrice, Caroline, Cecilia, Christian

Ditt val av gymnasieutbildning

I : Hur tänkte Du när Du valde, kände Du dig säker på ditt val?

Anja: *Nä, jag tvekade mellan att läsa media och omvårdnad, eftersom jag aldrig jobbat inom vården var det svårt att välja. Men, det blev det till sist ändå för min bror har gått här och sa att det var bra*

Annika: *Jag var inte säker när jag gick i nian. Jag valde mellan hotell och restaurang. Helst ville jag gå räddningsutbildning i Sundsvall, men det fick jag inte för mamma och pappa. Men eftersom jag var på prao på ett ålderdomshem i åttan valde jag omvårdnadsprogrammet därför.*

Amanda: *Jag hade ingen aning när jag valde i nian. Jag valde naturprogrammet i första hand. Men jag hoppade av efter några veckor och bytte över hit.*

Angelica: *Nej jag visste inte alls vad jag skulle välja. Jag sökte till samhällsprogrammet på flera skolor men bestämde mig till sist för det här.*

Beata: *Jag var säker att jag vill gå här men mamma och pappa ville att jag skulle på ett teoretiskt program och släpade med mig på alla skolor i hela X*

Britta: *Först tänkte jag gå på natur o djur, men när jag sedan valde omvårdnad var jag säker. Mamma hjälpte mig lite, hon jobbar som undersköterska på ett ålderdomshem.*

Beatrice: *Ja jag var säker*

Caroline: *Jag visset inte alls. Jag valde mellan hotell och restaurang och omvårdnad men så jobbade jag i korvkiosken i somras och tyckte det var jobbigt med all lukt. Så jag tänkte att omvårdnad kanske är bra om man vill bli polis.*

Cecilia: *Ja, jag har vetat det länge vad jag ville läsa, men när jag sen skulle välja tvekade jag mellan fotbollsgymnasiet och omvårdnadsprogrammet.*

Christian: *Nej jag var tveksam. Jag valde i första hand naturbruk i X-stad. Jag är intresserad av fiske, men det blir man inget på.*

I: Var det självklart för Dig att gå på gymnasiet?

Anja: *Ja.*

Annika: *Ja, absolut.*

Amanda: *Ja.*

Angelica: *Ja.*

Beata: *Nä, jag är egentligen så skoltrött.*

Britta: *Ja, det var det!*

Beatrice: *Ja.*

Caroline: *Nej, jag var skoltrött hela högstadiet och ville inte plugga mer.*

Cecilia: *Ja.*

Christian: *Ja.*

I: Om Du skulle fått möjlighet att ta ett sabbatsår efter nian, skulle Du göra det?

Anja: *Nej.*

Annika: *Nej.*

Amanda: *Nej, det finns inga jobb ändå för någon som är 16 år.*

Angelica: *Nej, jag ville börja direkt.*

Beata: *Ja, jag skulle ha jobbat om det gick. Jag skulle till och med hoppa av nu om nån gav mig ett schysst jobb.*

Britta: *Nej, det skulle jag inte.*

Beatrice: *Ja, jag hade jobbat om jag fått men det finns inga jobb för en.*

Caroline: *Ja, det tror jag att jag hade gjort. Kanske?*

Cecilia: *Nej, det hade jag inte gjort.*

Christian: *Nej.*

Ditt val av omvårdnadsprogrammet

I: Hur uppfattar Du påståendet ”Att utbildningen har en praktisk inriktning”?

Förklara Ditt svar!

Anja: *Att det är mycket praktik? Jag tycker inte om att plugga så det är bra med praktik.*

Annika: *För mig är det jätteviktigt att man får praktik. Jag tycker inte om att läsa så mycket.*

Amanda: *Det är absolut ett plus, men det var inte därför jag valde det.*

Angelica: *Jag vet inte, om det är att man har praktik? För mig är det bra. Eeh, jag gillar inte matte.*

Beata: *Att man har mycket praktiska ämnen och praktik. Ja, det är väldigt viktigt. Det är skönt att komma ifrån och få jobba lite o tänka på annat.*

Britta: *Om man vill ha praktik och så? Nej, det spelade ingen roll.*

Beatrice: *Det är väldigt viktigt med praktik. Jag gillar inte direkt de teoretiska ämnena.*

Caroline: *Jag är trött på att plugga och vill inte läsa så mycket. Det är bra att det mycket praktik.*

Cecilia: *Jag är inte särskilt intresserad av pluggämnena så det är bra med praktisk inriktning.*

Christian: *Det är bra att det är mycket praktiskt, jag är ganska skoltrött och vill inte läsa så mycket.*

I: Hur uppfattar Du påståendet ”Min uppfattning om utbildningen svårighetsgrad”?
Förklara Ditt svar!

Anja: *Jag vet inte? Det är väl samma, tror jag?*

Annika: *Det skiljer väl sig lite, jag vet inte riktigt.*

Amanda: *Om utbildningarna skiljer sig åt? Det vet jag att det gör. Det är enda anledningen till att jag går här. Här får jag lättare bra betyg och behöver inte jobba lika hårt som jag gjorde på X-skolan.*

Angelica: *Äh, vet inte? Om utbildningen är svår? Jag har inte tänkt på det?*

Beata: *Jag tycker egentligen att skolan här är för lätt. Men det är bra för då klarar jag mig och behöver göra mindre.*

Britta: *Om det är lätt? Nej det tycker jag inte.*

Beatrice: *Äh, om det skiljer sig från andra skolor? Jag vet att det skiljer sig jättemycket. När man pratar med kompisar och så har de mycket mer att göra än jag.*

Caroline: *Det var viktigt, det var därför jag valde*

Cecilia: *Jag tror inte att det är svårare än andra program och så, det är nog samma.*

Christian: *Den är lagom för mig*

I: Hur uppfattar Du påståendet "Utbildningens rykte"?

Förklara Ditt svar!

Anja: *Både omvårdnad och skolan har dåligt rykte. De flesta tror typ att man går här för att man har låga betyg så man måste försvara sig hela tiden mot vad andra säger och tycker.*

Annika: *Alla tror dåligt om utbildningen, men jag tycker det är bra här*

Amanda: *Det är inte bra, men det stämmer. Det krävs inte så mycket av den som går här.*

- Angelica:** *Programmet har ett ganska dåligt rykte.*
- Beata:** *Det är dåligt. Alla kompisar frågar varför jag har valt att gå här och så, .om det är för att torka tanter i röven.*
- Britta:** *Det har dåligt rykte på stan. Mina kompisar frågar om jag ska torka kärringar i baken hela dagarna.*
- Beatrice:** *Vet inte riktig? Skolan har ett ganska dåligt rykte.*
- Caroline:** *Programmet har ett slappt rykte om sig, men det är inte så slappt som alla säger. Men det är ändå bättre än högstadiet. Det var skitjobbigt.*
- Cecilia:** *Det har ett dåligt rykte ute på stan.*
- Christian:** *Programmet är inte så slappt som ryktet säger, men det är nog bättre än andra program.*

Framtidsplaner

I: Hur långsiktigt ser Du frågan ”vad vill Du göra efter gymnasiet”?

- Anja:** *vet inte, några år?*
- Annika:** *Sådär fem år framåt*
- Amanda:** *Jag vet inte, 10 år?*
- Angelica:** *Typ, nåt år?*
- Beata:** *Ett tag, äh? Några år, inte hela livet.*
- Britta:** *Några år kanske, 5 år?*

Beatrice: *Ähh, vet inte, 10?*

Caroline: *Ett par år.*

Cecilia: *Resten av livet.*

Christian: *Jag vet inte.*

I: Kan du utveckla Ditt svar på frågan?

Anja: *Jag vill jobba några år [inte inom vården] först, sen får jag se. Kanske jag pluggar till barnmorska eller sjuksköterska?*

Annika: *Först och främst vill jag göra lumpen, sen vet jag inte. Kanske jobba som undersköterska i några år, kanske sen till sjuksköterska, ambulans.*

Amanda: *Jag skulle gärna vilja resa, kanske åka iväg som Aupair? Sedan vill jag läsa till psykolog, journalist eller kanske socionom.*

Angelica: *Vet inte alls vad jag vill göra. Jobba, absolut inte plugga. Men jag har inte tänkt så mycket på det.*

Beata: *Jag vill jobba [inom vården] och sen kanske om några år läsa vidare. Men jag vill inte ta några lån så jag kanske bor hemma och läser lite, kanske till barnmorska på halvtid eller nåt.*

Britta: *Jag vill jobba i några år först [inom vården], och sedan läsa vidare. Är så skoltrött nu. Till vad vet jag inte.*

- Beatrice:** *Helst av allt vill jag jobba och plugga samtidigt. Men jag vill nog jobba något år [inom vården] innan. Kanske till barnsjukskötare, men jag vet inte riktigt.*
- Caroline:** *Först måste jag jobba två år för att få arbetslivserfarenhet, vad som helst men inte inom vården. Sedan vill jag läsa till polis.*
- Cecilia:** *Ja, jag vill inte jobba som undersköterska. Jag vill nog börja plugga direkt tror jag. Antingen till arbetsterapeut eller psykolog. Jag tycker inte om att se blod och sånt.*
- Christian:** *Jag vet inte alls vad jag ska göra, men jag vill inte jobba inom vården i alla fall. Kanske polis eller ambulansförare, men jag vet inte riktigt.*